

Finansdepartementet

Skatte- och tullavdelningen

Ändringar i reglerna om beskattning av vissa penninglån och slopande av avdragsrätten för ränta på sådana lån

Februari 2009

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Promemorians lagförslag	5
3	Bakgrund.....	9
3.1	Låneförbud enligt aktiebolagslagen (2005:551).....	9
3.2	Låneförbud enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.....	10
3.3	Låneförbud enligt stiftelselagen (1994:1220).....	10
3.4	Beskattning av förbjudna lån.....	11
4	Överväganden och förslag.....	13
4.1	Lån med anknytning till utländska juridiska personer	13
4.2	Lån som lämnas av stiftelser	17
4.3	Slopad avdragsrätt för ränteutgifter i vissa fall.....	18
4.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	19
5	Offentligfinansiella konsekvenser m.m.....	21
6	Författningskommentar	22

1 Sammanfattning

I denna promemoria lämnas förslag om ändringar i bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån (s.k. förbjudna lån) och ett slopande av avdragsrätten för ränta på sådana lån. Bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån föreslås utvidgas till att även omfatta lån från utländska juridiska personer, lån som lämnas till i utlandet delägarbeskattade juridiska personer samt lån som lämnas i strid med låneförbudet i stiftelselagen (1994:1220). Dessutom föreslås att räntekostnader inte ska få dras av om de är hänförliga till sådana lån, oavsett när lånet har tagits. Slutligen preciseras det i lagtexten att penninglån ska tas upp som intäkt hos någon som direkt eller indirekt, genom ett eller flera svenska handelsbolag, är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare.

Syftet med förslagen är att motverka i dagsläget vanligt förekommande skatteplanering. Den skatteplanering som därigenom motverkas medför betydande skattebortfall. Om åtgärder inte omedelbart vidtas finns det risk att skattebortfallet ökar väsentligt.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Regeringen har den 12 februari 2009 i en skrivelse till riksdagen aviserat promemorians förslag (skr. 2008/09:122) och förklarat att det enligt regeringens mening föreligger särskilda skäl för att med stöd av undantagsbestämmelsen i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen tillämpa de föreslagna bestämmelserna från och med dagen efter överlämnandet av skrivelsen till riksdagen, dvs. från och med den 13 februari 2009.

2 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹ att 9 kap. 7 §, 10 kap. 3 §, 11 kap. 45 §, 13 kap. 3 och 4 §§ och 15 kap. 3 § samt rubrikerna närmast före 11 kap. 45 § och 15 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

7 §

Följande räntor och avgifter får inte dras av:

- räntor enligt 4 kap. 1 § studiestödslagen (1999:1395),
 - avgifter enligt 22 § tredje stycket lagen (1993:737) om bostadsbidrag, *och*
 - räntor enligt 36 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd.
- avgifter enligt 22 § tredje stycket lagen (1993:737) om bostadsbidrag,*
- räntor enligt 36 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd, och*
- räntor på lån som ska tas upp som intäkt enligt bestämmelserna i 11 kap. 45 § och 15 kap. 3 §.*

10 kap.

3 §

Till inkomstslaget tjänst räknas

1. utdelningar och kapitalvinster på aktier m.m., i den utsträckning som anges i 57 kap., i företag som är eller har varit fåmansföretag,
2. kapitalvinster på andelar i ett svenskt handelsbolag i den utsträckning som anges i 50 kap. 7 §,
3. penninglån *i strid med 21 kap. 1–7 §§ aktiebolagslagen (2005:551) eller 11 § lagen (1967:531) om tryggnadsförsäkring m.m.,* 3. penninglån *som ska tas upp som intäkt enligt bestämmelserna i 11 kap. 45 §,*
4. avskattning av pensionsförsäkring enligt bestämmelserna i 58 kap. 19 §,
5. avskattning av pensionssparkonto enligt bestämmelserna i 58 kap. 33 §, och
6. avskattning av avtal om tjänstepension enligt bestämmelserna i 58 kap. 19 och 19 a §§.

¹ Lagen omtryckt 2008:803

11 kap.

45 §

Om penninglån har lämnats i strid med 21 kap. 1–7 §§ aktiebolagslagen (2005:551) eller 11 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m., ska lånebeloppet tas upp som intäkt hos låntagaren eller hos en fysisk person som är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare, om det inte finns synnerliga skäl mot detta.

Om penninglån har lämnats i strid med 21 kap. 1–7 §§ aktiebolagslagen (2005:551), 11 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. eller 2 kap. 6 § stiftelselagen (1994:1220), ska lånebeloppet tas upp som intäkt hos låntagaren eller hos en fysisk person som direkt eller indirekt, genom ett eller flera svenska handelsbolag, är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare, om det inte finns synnerliga skäl mot detta.

Första stycket tillämpas även på lån som har lämnats av en utländsk juridisk person som motsvarar ett svenskt aktiebolag, en svensk pensionsstiftelse eller en svensk stiftelse, om förhållandena varit sådana att lånebeloppet skulle ha tagits upp som intäkt om den utländska juridiska personen hade varit ett svenskt aktiebolag, en svensk pensionsstiftelse eller en svensk stiftelse.

Vad som sägs i första stycket om svenskt handelsbolag gäller på motsvarande sätt i fråga om en i utlandet delägarbeskattad juridisk person.

13 kap.

3 §

Penninglån som lämnas till en juridisk person i strid med 21 kap. 1–7 § aktiebolagslagen (2005:551) eller 11 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m., räknas till inkomstslaget näringsverksamhet.

Penninglån som lämnas till en juridisk person och som ska tas upp som intäkt enligt bestämmelserna i 15 kap. 3 § räknas till inkomstslaget näringsverksamhet.

4 §

Bestämmelserna i 2 och 3 §§ gäller också inkomster och utgifter hos svenska handelsbolag.

För delägare som är fysiska personer räknas handelsbolagets kapitalvinster och kapitalförluster på näringsfastigheter och

näringsbostadsrätter inte till inkomstslaget näringsverksamhet utan till inkomstslaget kapital samt handelsbolagets penninglån som avses i 3 § till inkomstslaget tjänst.

Penninglån som lämnas till en i utlandet delägarbeskattad juridisk person som ska tas upp som intäkt enligt bestämmelserna i 15 kap. 3 § räknas till inkomstslaget näringsverksamhet för delägare som är juridiska personer och till inkomstslaget tjänst för delägare som är fysiska personer.

Förbjudna lån

Vissa penninglån

15 kap.

3 §

Om penninglån har lämnats i strid med 21 kap. 1–7 §§ aktiebolagslagen (2005:551) eller 11 § lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m., ska lånebeloppet tas upp som intäkt hos låntagaren eller hos en juridisk person som är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare, om det inte finns synnerliga skäl mot detta.

Om penninglån har lämnats i strid med 21 kap. 1–7 §§ aktiebolagslagen (2005:551), 11 § lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. eller 2 kap. 6 § stiftelselagen (1994:1220), ska lånebeloppet tas upp som intäkt hos låntagaren eller hos en juridisk person som direkt eller indirekt, genom ett eller flera svenska handelsbolag, är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare, om det inte finns synnerliga skäl mot detta.

Första stycket tillämpas även på lån som har lämnats av en utländsk juridisk person som motsvarar ett svenskt aktiebolag, en svensk pensionsstiftelse eller en svensk stiftelse om förhållandena varit sådana att lånebeloppet skulle ha tagits upp som intäkt om den utländska juridiska personen hade varit ett svenskt aktiebolag, en svensk pensionsstiftelse eller en svensk stiftelse.

Vad som sägs i första stycket om svenskt handelsbolag gäller på motsvarande sätt i fråga om en i utlandet delägarbeskattad juridisk person.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. Bestämmelserna i 10 kap. 3 §, 11 kap. 45 §, 13 kap. 3 och 4 §§ samt 15 kap. 3 § i sina nya lydelse tillämpas på penninglån som lämnas efter den 12 februari 2009. Bestämmelserna i deras äldre lydelse tillämpas på lån som har lämnats före den 13 februari 2009.

3. Den nya bestämmelsen i 9 kap. 7 § tillämpas även på ränteutgifter på lån som har lämnats före den 13 februari 2009, om lånet hade omfattats av bestämmelserna i 11 kap. 45 § eller 15 kap. 3 § om det hade lämnats efter den 12 februari 2009. Bestämmelsen tillämpas dock bara på ränteutgifter som belöper sig på tiden efter den 12 februari 2009.

3 Bakgrund

3.1 Låneförbud enligt aktiebolagslagen (2005:551)

I aktiebolagslagen (2005:551), ABL, finns bestämmelser om förbud för aktiebolag att lämna penninglån. Ett av förbuden innebär att aktiebolag inte kan lämna penninglån till personer som är närstående till bolaget, förbudet mot närståendelån. Ett annat förbud begränsar bolags möjligheter att lämna lån för förvärv av aktier i bolaget, förbudet mot förvärvslån. Låneförbuden kompletteras med förbud för aktiebolag att ställa säkerhet för penninglån.

Låneförbuden i ABL motiveras med att lagens kapitalskyddsregler ska upprätthållas. När det gäller förbudet mot förvärvslån ska detta förhindra finansiering av aktieköp med det köpta bolagets egna medel. Ytterligare motiv för bestämmelserna är av skatterättslig natur (se avsnitt 3.1.4).

De ursprungliga bestämmelserna om låneförbud tillkom genom lagstiftning som placerades i 12 kap. 7 § i den då gällande aktiebolagslagen (1975:1385). I nu gällande aktiebolagslag återfinns bestämmelserna, till sitt innehåll i huvudsak oförändrade, i 21 kap. ABL. Bestämmelserna innebär följande.

21 kap. 1 § ABL innehåller förbudet mot penninglån till närstående. I bestämmelsen anges de personer, fysiska och juridiska, till vilka bolaget inte får lämna penninglån, den s.k. förbjudna kretsen. Till denna krets räknas aktieägare, styrelseledamot och verkställande direktör i bolaget eller annat bolag i samma koncern samt närstående personer till dessa, t.ex. make, far, mor, farfar, farmor, morfar, mormor, styvfar, styvmor, fars eller mors styvfar eller styvmor, barn och barnbarn, barn och barnbarns make samt sambo. Inte heller får lån lämnas till en juridisk person över vilken en person som ingår i denna krets ensam eller tillsammans med någon annan i kretsen har ett bestämmande inflytande.

I 21 kap. 2 § första stycket ABL regleras undantag från förbudet mot lån till närstående. Undantagen gäller fyra former av lån, nämligen kommunlån, koncernlån, kommersiella lån och lån till Riksgäldskontoret. Undantaget för koncernlån innebär att förbudet mot lån och ställande av säkerhet inte gäller om gäldenären är ett företag i en koncern i vilket det långivande bolaget ingår. Det innebär i praktiken att ett dotterbolag kan lämna lån till sitt moderbolag eller till något annat bolag i koncernen. I aktiebolagslagens mening föreligger en koncern i princip bara när moderföretaget är ett svenskt aktiebolag och i 21 kap. 2 § andra stycket ABL finns bestämmelser som kompletterar undantaget för koncerner. Här anges att med koncern likställs annan företagsgrupp av motsvarande slag i vilken moderorganisationen är en svensk juridisk person som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078), en motsvarande utländsk juridisk person med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller kommun, landsting eller kommunförbund. Genom bestämmelsen utsträcks undantaget för lån till företagsgrupper med en moderorganisation som är t.ex. svensk ekonomisk förening, ideell

förening, stiftelse och handelsbolag eller motsvarande utländsk juridisk person med hemvist inom EES.

I paragrafens tredje stycke finns ytterligare undantag för lån till aktieägare eller dennes närstående, om ägarens och dennes närståendes sammanlagda aktieinnehav i bolaget inte överstiger en procent av aktiekapitalet, s.k. småaktieägarlån.

21 kap. 5 § ABL innehåller en bestämmelse om förbud mot förvärvslån, dvs. lån som syftar till att gäldenären, eller närstående till denne, ska förvärva aktier i bolaget eller annat företag i samma koncern. Bestämmelsen saknar undantag. Av 21 kap. 6 § ABL framgår dock att anställda har möjlighet till lån för förvärv av aktier om lånebeloppet inte överstiger två basbelopp och erbjudande om lån riktar sig till minst hälften av bolagets anställda.

Utländsk juridisk person omfattas inte av svensk associationsrättslig lagstiftning. Lån som lämnas från en utländsk juridisk person omfattas således inte av bestämmelserna om låneförbud. Inte heller omfattas delägare i en i utlandet delägarbeskattad juridisk person av bestämmelserna.

Skatteverket kan lämna dispens från låneförbuden. Undantag från förbudet mot närståendelån och ställande av säkerhet får bara medges om det finns synnerliga skäl. Undantag från förbudet mot förvärvslån medges bara om det behövs på grund av särskilda omständigheter.

Förbuden mot lån och ställande av säkerhet är straffsanktionerat enligt 30 kap. 1 § 4 ABL och den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet medverkar till överträdelse av bestämmelserna kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Ett förbjudet lån är ogiltigt och om ett aktiebolag har gett förskott eller lämnat ett förbjudet lån ska mottagaren – oberoende av dennes goda tro – omedelbart betala tillbaka lånet, se 21 kap. 11 § ABL.

3.2 Låneförbud enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

Av 11 § tredje stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. framgår att bestämmelserna om lån som strider mot låneförbudet i aktiebolagslagen även gäller för pensionsstiftelser som har till ändamål att trygga utfästelse om pension i fåmansföretag vad gäller stiftelsens rätt att lämna lån och ställa säkerhet.

3.3 Låneförbud enligt stiftelselagen (1994:1220)

En grundläggande skillnad mellan aktiebolag och stiftelser är att stiftelser, till skillnad från aktiebolag, saknar ägare. Av 1 kap. 2 § stiftelselagen (1994:1220) framgår att en stiftelse i regel bildas genom att egendom enligt ett förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet.

I samband med arbetet med stiftelselagen diskuterades frågan om stiftelser skulle ha rätt att bedriva näringsverksamhet. Ett argument mot att stiftelser skulle få bedriva näringsverksamhet var att det skulle vara

fråga om en i grunden främmande användning om stiftelseformen utnyttjades som ett alternativ av den som för egen vinnings skull vill bedriva verksamhet av ekonomisk natur. Trots att en stiftelsebildning med sådant syfte inte är giltig kan det ofta vara svårt att genomskåda arrangemang där stiftelseformen används för att i praktiken tillgodose stiftarens ekonomiska intressen. Samtidigt konstaterades att det sedan länge finns stiftelser som främjar sitt syfte genom att bedriva ekonomisk verksamhet, i regel utan sikte på vinst. Ofta ses stiftelseformen som en garanti för att verksamheten kommer att drivas vidare med det mål och den inriktning som stiftaren angett. Sammantaget ansågs att ett totalt förbud för stiftelser att bedriva näringsverksamhet skulle leda för långt och att stiftelser även i fortsättningen skulle ha rätt att bedriva näringsverksamhet i eget namn.

Stiftelselagen har bestämmelser om förbud mot penninglån konstruerade på liknande sätt som de i ABL. Till skillnad från bestämmelserna i ABL är dock samtliga bestämmelser i stiftelselagen undantagslösa. Av 2 kap. 6 § första stycket stiftelselagen framgår att en stiftelse inte får lämna penninglån eller ställa säkerhet till förmån för stiftaren, förvaltaren eller den eller de som företräder stiftelsen eller förvaltaren. Om stiftelsen förvaltas av ett handelsbolag gäller förbudet mot lån den som är bolagsman i bolaget. Förbudet gäller även den som ensam eller tillsammans med andra har rätt att företräda ett dotterföretag till stiftelsen eller, om företaget är ett handelsbolag, är bolagsman i bolaget. I stiftelselagen finns även en släktkatalog vars personkrets motsvarar aktiebolagslagens. Det innebär att en stiftelse inte får lämna lån till någon som är närstående till stiftaren, förvaltaren eller den eller de som företräder stiftelsen eller förvaltaren. I linje med motsvarande bestämmelse för aktiebolag får en stiftelse inte heller lämna lån till en juridisk person över vilken en person som ingår i den förbjudna kretsen ensam eller tillsammans med någon annan som ingår i kretsen har ett bestämmande inflytande. Av 2 kap. 6 § tredje stycket stiftelselagen framgår att förbudet mot penninglån inte gäller utlåning till någon som annars omfattas av förbudet, om stiftelsen ska främja sitt syfte genom att lämna penninglån eller ställa säkerhet för enskilda personer och låntagaren tillhör den personkrets som ska gynnas.

Stiftelselagens låneförbud är inte förenat med straffsanktioner. Om stiftelsen skulle lida skada på grund av ett förbjudet lån kan den enligt 5 kap. 1 § stiftelselagen under vissa förutsättningar dock erhålla ersättning för skadan (prop. 1993/94:9 s. 124).

3.4 Beskattning av förbjudna lån

Ett av motiven för införandet av bestämmelser om förbjudna lån i ABL var av skatterättslig karaktär. Den som äger eller har ett bestämmande inflytande över ett företag borde inte genom lån kunna ta ut pengar från företaget och på så sätt skjuta upp eller helt undgå beskattningen av sin privata konsumtion. I det ursprungliga lagstiftningsarbetet (SOU 1971:15 och prop. 1973:93) föreslogs ingen uttrycklig skatterättslig reglering av förbjudna lån. I förarbetena uttalades i stället att en lagstridig låneutbetalning var att betrakta som förtäckt lön eller förtäckt

utdelning som skulle bli föremål för beskattning. Lagrådet ifrågasatte om ett uttalande av så generell räckvidd kunde ha stöd i gällande skattelagstiftning. På förslag av Företagsskatteutredningen (SOU 1975:54) infördes (prop. 1975/76:79) särskilda bestämmelser om beskattning av förbjudna lån i kommunalskattelagen (1928:370). Den skatterättsliga regleringen kopplades till det civilrättsliga låneförbudet genom en hänvisning till bestämmelserna i ABL och föreskrev att lånebeloppet skulle tas upp i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet. I samband med 1990 års skattereform togs detta inkomstslag bort och beloppet skulle i stället tas upp i inkomstslaget tjänst. Senare föreskrevs att lån som lämnades till juridiska personer i strid med låneförbudet skulle beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet (prop. 1999/2000:15).

I inkomstskattelagen (1999:1229), IL, finns bestämmelser om beskattning av fysisk och juridisk person för penninglån lämnade i strid med 21 kap. 1–7 §§ ABL och 11 § lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. Av 10 kap. 3 § 3 IL framgår att till inkomstslaget tjänst räknas penninglån och enligt 11 kap. 45 § IL ska lånebeloppet tas upp som intäkt hos låntagare som är fysisk person eller hos fysisk person som är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare, om det inte finns synnerliga skäl mot detta. Motsvarande bestämmelser för juridiska personer finns i 13 kap. 3 § och 15 kap. 3 § IL. För dessa personer räknas lånet till inkomstslaget näringsverksamhet.

Uttrycket synnerliga skäl innebär att det endast i extraordinära fall föreligger undantag från beskattning. En beskattning av lånebeloppet ska mot bakgrund av omständigheterna framstå som oskälig eller rentav stötande (RÅ 2004 ref. 115 och 116).

4 Överväganden och förslag

4.1 Lån med anknytning till utländska juridiska personer

Promemorians förslag: Bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån utvidgas till att även omfatta lån som lämnas från vissa utländska juridiska personer samt lån som lämnas till en i utlandet delägarbeskattad juridisk person.

Det preciseras i lagtexten att penninglån ska tas upp som intäkt hos någon som direkt eller indirekt, genom ett eller flera svenska handelsbolag, är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare. Vad som sägs om svenskt handelsbolag gäller även i utlandet delägarbeskattad juridisk person.

Skälen för promemorians förslag:

Lån som lämnas från vissa utländska juridiska personer

Bestämmelserna om förbud mot penninglån i aktiebolagslagen (2005:551), ABL, och lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. avser lån som lämnas från aktiebolag och pensionsstiftelser hemmahörande i Sverige. Lån som lämnas från utländska motsvarigheter till aktiebolag eller utländska pensionsstiftelser omfattas däremot inte av dessa regleringar. Bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån i inkomstskattelagen (1999:1229), IL, hänvisar till de nämnda civilrättsliga bestämmelserna. Eftersom penninglån lämnade från utländska företag och utländska pensionsstiftelser inte omfattas av de civilrättsliga bestämmelserna, kan sådana lån inte beskattas med stöd av någon uttrycklig bestämmelse i IL.

Företag som inte driver någon egen verksamhet utan i huvudsak ägnar sig åt att äga och förvalta företag brukar benämnas holdingbolag. Skatteverket genomför för närvarande ett kontrollprojekt som har till syfte att utreda svenska företag som direkt eller indirekt ägs av utländska holdingbolag med svenska ägarintressen. I anslutning till projektet har verket gjort en kartläggning som visar att det under senare år blivit allt vanligare att organisera ägandet av små och medelstora ägarledda svenska företag via utländska holdingbolag. En förklaring till att ägarstrukturer i ökande omfattning utvecklas till ägande via utländska företag kan vara en tilltagande internationalisering av kapitalet och ett utvidgat samarbete inom Europeiska unionen. En annan förklaring kan vara att den skatteplanering som aktörer på marknaden erbjuder ofta förutsätter transaktioner som utgår från strukturer med utländskt ägande av svenska företag. Skatteverkets kartläggning visar också att det är vanligt förekommande att utländska företag lämnar penninglån till ägarna, personer i ledande ställning eller personer som är närstående till dessa. Dessa personer kan på så sätt disponera de medel som tillförts de utländska företagen.

En allmän utgångspunkt för beskattning av aktiebolag är att aktiebolags inkomster ska vara föremål för ekonomisk dubbelbeskattning i form av dels bolagsbeskattning (dubbelbeskattningens

första led), dels utdelningsbeskattning av bolagets delägare (dubbelbeskattningens andra led), alternativt socialavgifter och lönebeskattning. Det är i dag inte ovanligt med skatteplanering som utnyttjar de befintliga olikheterna i bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån i syfte att skjuta upp eller helt undvika det andra ledet i dubbelbeskattningen.

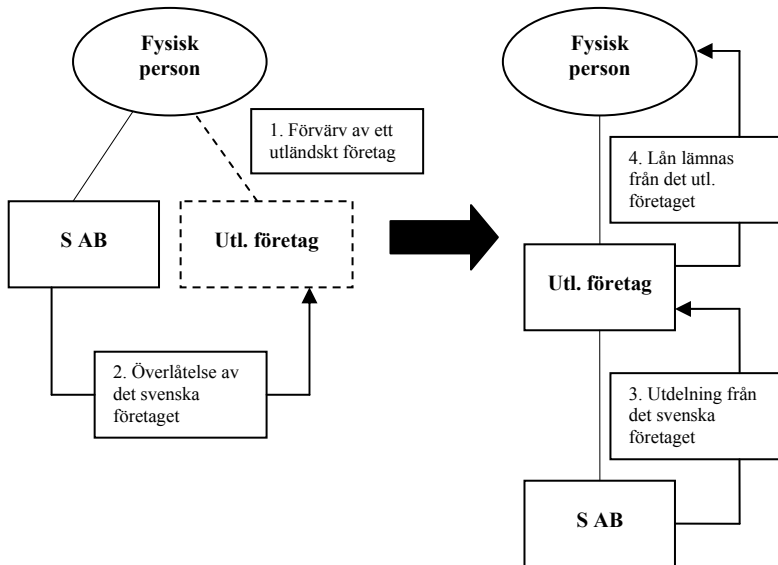
Den skatteplanering som förekommer innebär i korthet att en ägare till ett svenskt rörelsedrivande företag först förvärvar eller bildar ett utländskt företag som inte bedriver någon egen verksamhet (ett holdingbolag). Därefter överläts det rörelsedrivande svenska företaget till det utländska holdingbolaget. Genom dessa två transaktioner ersätts det ursprungliga direkta ägandet av det svenska företaget av ett indirekt ägande genom det utländska företaget.

Överlåtelsen av det svenska företaget kan som regel göras utan skattekonsekvenser oavsett om den ursprungliga ägaren till det svenska företaget är en fysisk eller en juridisk person. Om ägaren till det svenska företaget är en fysisk person kan överlåtelsen till det utländska företaget göras till underpris utan skattekonsekvenser med stöd av bestämmelserna i 53 kap. IL. En förutsättning för att överlåtelsen ska kunna göras utan skattekonsekvenser är dock att den sker till ett företag som hör hemma i en stat inom EES. Om ägaren till det svenska företaget i stället är ett annat svenskt företag är andelarna som regel näringsbetingade för ägarföretaget. Även en sådan överlåtelse av ett svenskt företag till ett utländskt kan göras utan skattekonsekvenser eftersom försäljningen av näringsbetingade andelar är skattefri.

När den nya företagsstrukturen är etablerad kan det svenska rörelsedrivande företaget dela ut utdelningsbart kapital till det utländska holdingbolaget. Ägarna till holdingbolaget, vilka är samma personer som ursprungligen ägde det rörelsedrivande företaget, kan därefter genom lån från det utländska företaget disponera de medel som har förts över till holdingbolaget. Eftersom de tidigare delägarna i det svenska företaget ofta fortsätter att vara aktiva i företaget kan verksamheten fortgå, oberoende av det nya ägarförhållandet, och de i det svenska företaget upparbetade vinstmedlen kan fortlöpande föras över till holdingbolaget och genom lån disponeras av holdingbolagets ägare utan skatteeffekter.

Transaktionskedjan i den ovan beskrivna skatteplaneringen framgår av bild 1. Med det i bilden använda begreppet *Fysisk person* avses, förutom företagets ägare, även t.ex. företagsledare samt fysiska och juridiska personer närstående till ägarna. Med *S AB* avses det svenska verksamhetsdrivande aktiebolaget och med *Utl. företag* avses ett sådant holdingbolag som beskrivits ovan. Av skissen till vänster i bilden framgår hur en ägarstruktur med ett utländskt holdingbolag kan tillskapas. Till höger i bilden framgår hur den nya ägarstrukturen efter en sådan omgruppering möjliggör att medel genom utdelning och lån kan föras från det svenska företaget till dess ursprungliga ägare.

Bild 1

Den beskrivna skatteplaneringen förekommer i olika former. En variant innebär att holdingbolaget, efter förvärvet, avyttrar det svenska företaget externt. Efter försäljningen kan den för företaget erhållna köpeskillingen disponeras av holdingbolagets ägare genom lån.

Skattereglerna bör vara likformiga och neutrala. Nuvarande bestämmelser om beskattning av vissa penninglån uppfyller inte denna målsättning eftersom lånetransaktioner från svenska bolag och pensionsstiftelser hanteras på ett annorlunda sätt jämfört med motsvarande gränsöverskridande transaktioner. Bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån bör därför utvidgas till att omfatta även lån från utländska motsvarigheter.

Den ovan beskrivna skatteplaneringen har som syfte att, genom ett kringgående av låneförbudet i aktieföretagslagen och därmed av beskattningsreglerna i inkomstskattelagen, undgå dubbelbeskattningens andra led. På så vis kan medel tas ut ur bolagssektorn utan skatteeffekter och användas t.ex. för privat konsumtion. Förfarandet medför att beskattning av medel som lånas av utländska företag kan senareläggas eller helt kringgåas. Genom att utvidga bestämmelserna om beskattning av penninglån till att även omfatta lån som lämnas från utländska företag åtgärdas de befintliga olikheterna i regelverket. Därmed säkerställs att beskattningen upprätthålls och att företagets ägare eller närstående inte skattefritt kan disponera det utländska företagets medel.

Termen utländsk juridisk person finns definierat i 6 kap. 8 § IL. Med uttrycket avses en utländsk association om den enligt lagstiftningen i den stat där associationen hör hemma kan förvärva rättigheter och åta sig skyldigheter samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter. Enskilda delägare ska inte fritt kunna förfoga över associationens

förmögenhetsmassa. En utländsk juridisk person är enligt 6 kap. 7 § IL begränsat skattskyldig och beskattas bara för vissa i 6 kap. 11 § IL angivna inkomster, t.ex. inkomst från fast driftställe eller fastighet i Sverige. Som association räknas bl.a. bolag, föreningar och stiftelser (jfr RÅ 2004 ref. 29 samt prop. 2003/04:10 s. 122). Kravet på rättskapacitet och en avgränsad bolagsförmögenhet ska bedömas utifrån de associationsrättsliga bestämmelserna i den stat associationen hör hemma. I RÅ 1997 ref. 36 kom Regeringsrätten fram till att ett tyskt Kommanditgesellschaft var en utländsk juridisk person trots att det enligt tysk rätt inte kan betraktas som en juridisk person. Det saknar således betydelse för bedömningen om associationen betecknas som en juridisk person i sitt hemland.

Bestämmelserna om beskattning av penninglån från utländska subjekt bör gälla för motsvarande former av svenska associationer som omfattas av de svenska bestämmelserna om låneförbud. Bestämmelserna bör därför utformas så att de även omfattar lån från utländska juridiska personer som motsvarar aktiebolag, pensionsstiftelser och stiftelser (se avsnitt 4.2) hemmahörande i Sverige. Detta gäller dock bara om förhållandena varit sådana att lånebeloppet skulle ha tagits upp som intäkt om det utländska juridiska personen hade varit ett svenskt aktiebolag, eller en svensk pensions- eller annan stiftelse.

Lån som lämnas till delägarbeskattade juridiska personer

Handelsbolag är civilrättsligt en juridisk person. Enligt IL behandlas handelsbolag däremot inte som en juridisk person, och beskattas inte för sina inkomster. Enligt 5 kap. 1 § IL ska inkomsterna i stället beskattas hos bolagets delägare. Av 5 kap. 3 § IL framgår att varje delägare ska beskattas för så stort belopp som motsvarar dennes andel av handelsbolagets inkomst, oavsett om beloppet tas ut ur bolaget eller inte. Nuvarande bestämmelser om beskattning av vissa penninglån omfattar lån som lämnas till svenska handelsbolag. Om bolagets delägare är fysiska personer ska lånebeloppet tas upp i inkomstslaget tjänst och om delägarna är juridiska personer ska beloppet tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet.

Av 5 kap. 2 a § IL framgår att med en i utlandet delägarbeskattad juridisk person avses en utländsk juridisk person vars inkomster beskattas hos delägaren i den utländska stat där personen hör hemma. Av ifrågasvarande lagrum framgår även att en i Sverige obegränsat skattskyldig delägare i en i utlandet delägarbeskattad juridisk person ska beskattas fullt ut för sin andel av den juridiska personens inkomster.

Lån som lämnas till en i utlandet delägarbeskattad juridisk person omfattas inte av nuvarande bestämmelser i IL om beskattning av vissa penninglån. Reglerna bör inte kunna kringgås genom att lån, i stället för att lämnas till ett svenskt handelsbolag, lämnas till en i utlandet delägarbeskattad juridisk person. Neutralitetsskäl talar för att delägarna i delägarbeskattade subjekt ska likabehandlas oavsett om det rör sig om delägarskap i ett svenskt handelsbolag eller en utländsk delägarbeskattad juridisk person. Bestämmelserna om beskattning av penning-

lån bör därför utvidgas till att även omfatta lån som lämnas till en i utlandet delägarbeskattad juridisk person.

Penninglån som lämnas till ett svenskt handelsbolag som ägs av ett eller flera andra svenska handelsbolag ska omfattas av bestämmelserna om beskattning av penninglån. Det preciseras därför i lagtexten att penninglån ska tas upp som intäkt hos någon som direkt eller indirekt, genom ett eller flera svenska handelsbolag, är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare. Vad som sägs om svenskt handelsbolag i dessa delar ska även gälla en i utlandet delägarbeskattad juridisk person.

När det gäller lån som lämnas till svenska handelsbolag och i utlandet delägarbeskattade juridiska personer bör den mellan delägarna gjorda fördelningen av lånebeloppet följa samma principer som styr fördelningen av bolagets inkomster.

Lagförslaget

Förslaget föranleder ändringar i 10 kap. 3 §, 11 kap. 45 §, 13 kap. 3 och 4 §§ och 15 kap. 3 § IL.

4.2 Lån som lämnas av stiftelser

Promemorians förslag: Bestämmelserna om beskattning av penninglån utvidgas till att omfatta lån som lämnas i strid med låneförbudet i stiftelselagen (1994:1220).

Skälen för promemorians förslag: Stiftelselagen har bestämmelser om förbud mot penninglån som är utformade på i princip samma sätt som motsvarande regler i ABL. Vid remissbehandlingen av Skattelagkommitténs förslag till ny inkomstskattelag påpekades att även lån i strid med låneförbudet enligt stiftelselagen borde omfattas av skattebestämmelserna i den nya lagen. Av tidsskäl tog den dåvarande regeringen dock inte ställning till en sådan utvidgning av bestämmelserna om beskattningen av förbjudna lån (prop. 1999/2000:2, del 2, s. 142).

Såsom tidigare påpekats i avsnitt 3.4 var ett av motiven för införandet av bestämmelser om låneförbud i ABL av skatterättslig karaktär. Det skulle inte genom lån vara möjligt att ta ut medel från företaget och på så sätt skjuta upp eller helt undgå beskattning av medel t.ex. för privat konsumtion. Avsaknaden av uttryckliga beskattningsregler om lån från stiftelser kan göra det attraktivt att bedriva näringsverksamhet genom en stiftelse i det outtalade syftet att tillgodose stiftarnas eller andras ekonomiska intressen genom penninglån och på så sätt skjuta upp beskattningen på lång eller obestämd tid. I fråga om kapitalförvaltande stiftelser kan det även framstå som skattemässigt fördelaktigt att ersätta stiftelsens företrädare med penninglån i stället för med lön. Samma motiv för att ha en skatterättslig reglering kopplad till ABL:s låneförbud gör sig således gällande även vad gäller låneförbudet i stiftelselagen. En sådan

komplettering av den skatterättsliga regleringen innebär även ett stöd för efterlevnaden av det civilrättsliga låneförbudet för stiftelser. Dessutom talar neutralitetsskäl för att penninglån från en stiftelse till dess stiftare eller andra i stiftelsen verksamma personer bör beskattas på samma sätt som ett lån som lämnas av ett aktiebolag till t.ex. bolagets delägare.

Stiftelselagens bestämmelser om förbjudna lån gäller inte för de fall stiftelsen ska främja sitt syfte genom att lämna penninglån eller ställa säkerhet för enskilda personer och låntagare som tillhör den personkrets som ska gynnas. Även när det gäller stiftelselagen bör den skatterättsliga bestämmelsen vara nära kopplad till den på området gällande civilrättsliga regleringen. Med ett sådant synsätt aktualiseras inte heller någon beskattning för de fall stiftelsens främjande av sitt syfte avser sådana penninglån eller säkerheter.

Som redogjorts för ovan (avsnitt 4.1) innebär utvidgningen till lån som lämnas från vissa utländska juridiska personer att lån från utländska stiftelser kommer att omfattas av bestämmelserna. Detta gäller dock bara om förhållandena varit sådana att lånebeloppet skulle ha tagits upp som intäkt om den utländska stiftelsen varit en svensk stiftelse.

Lagförslaget

Förslaget föranleder ändringar i 11 kap. 45 § och 15 kap. 3 § IL.

4.3 Slopad avdragsrätt för ränteutgifter i vissa fall

Promemorians förslag: Ränteutgifter ska inte få dras av om det lån som ligger till grund för räntan ska tas upp som intäkt hos låntagaren eller hos en fysisk eller juridisk person som är delägare i ett handelsbolag som är låntagare.

Detsamma ska gälla för ränteutgifter på redan existerande lån som skulle ha tagits upp som intäkt, om lånet hade tagits efter den 12 februari 2009 och de nya reglerna om beskattning av vissa penninglån därmed varit tillämpliga.

Skälen för promemorians förslag: Låntagare som betalar ränta på sådana penninglån som ska tas upp, kan enligt den nuvarande ordningen som regel få avdrag för ränteutgiften. Räntebetalningen kan göras till ett företag som låntagaren kontrollerar och ränteinkomsten kan vara lågbeskattad eller skattefri i den stat där företaget hör hemma. Möjligheten till avdrag för ifrågavarande ränta ingår ofta i den med lånetransaktionen förenade skatteplaneringen.

I konsekvens med att lånet skatterättsligt inte behandlas som ett lån, eftersom beloppet ska tas upp till beskattning, bör möjligheten till avdrag för dessa ränteutgifter slopas. Dessutom kan lånet som ligger till grund för räntan vara en civilrättslig nullitet som omedelbart ska betalas tillbaka (om lånet även omfattas av låneförbudet i ABL, se 21 kap. 11 § ABL), vilket också talar för att ränteutgifter avseende

sådana lån inte bör medföra rätt till avdrag. Ett slopande av avdragsrätten för sådana ränteutgifter kommer att ytterligare motverka skatteplanering och därmed sammanhängande skattebortfall. Dessa skäl motiverar även att avdragsrätten slopas för existerande lån som, om de hade tagits efter 12 februari 2009, skulle ha tagits upp som intäkt på grund av de nu föreslagna utvidgade bestämmelserna om vissa penninglån (se avsnitt 4.4).

Förslaget innebär således att ränteutgifter på lån, som ska tas upp som intäkt enligt bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån, inte får dras av. Det gäller såväl ränteutgifter avseende lån som strider mot befintliga regler om låneförbud som lån som nu kommer att beskattas enligt de åtgärder som föreslås, men även befintliga lån som, om de hade tagits efter den 12 februari 2009, skulle ha tagits upp som intäkt. Den slopade avdragsrätten tillämpas således också beträffande ränteutgifter på lån som tagits före den 13 februari 2009 men där ränteutgiften belöper sig på tid efter den 12 februari 2009.

Lagförslaget

Den nya bestämmelsen om slopande av avdragsrätten för ränteutgifter i vissa fall föranleder ett tillägg i 9 kap. 7 § IL.

4.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2010.

De nya bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån i inkomstskattelagen (1999:1229), IL, (10 kap. 3 §, 11 kap. 45 §, 13 kap. 3 och 4 §§ samt 15 kap. 3 §) ska tillämpas på penninglån som lämnas efter den 12 februari 2009. Bestämmelserna i deras äldre lydelse tillämpas på lån som har lämnats före den 13 februari 2009.

Den nya bestämmelsen om slopad avdragsrätt för ränteutgifter i 9 kap. 7 § IL tillämpas även på ränteutgifter på lån som har lämnats före den 13 februari 2009, om lånet hade omfattats av bestämmelserna i 11 kap. 45 § eller 15 kap. 3 § IL om det hade lämnats efter den 12 februari 2009. Bestämmelsen tillämpas dock bara på ränteutgifter som belöper sig på tiden efter den 12 februari 2009.

Skälen för promemorians förslag: De i promemorian beskrivna förfarandena med lån, och rätten till avdrag för ränteutgifter på ifrågavarande lån, ger skatteeffekter som inte är acceptabla. Det är nödvändigt att vidta åtgärder för att motverka ett fortsatt utnyttjande av olikheterna i det befintliga regelsystemet. Transaktioner med lån och avdrag för ränteutgifter på sådana lån medför betydande skattebortfall. Om åtgärder inte omedelbart vidtas finns det risk att skattebortfallet ökar väsentligt. Det föreligger därför särskilda skäl för att tillämpa undantagsbestämmelsen i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen.

Regeländringarna avseende beskattningen av vissa penninglån föreslås tillämpas på lån som lämnas från och med dagen efter dagen för överlämnandet av regeringens skrivelse till riksdagen (skr. 2008/09:122). Ändringen avseende slopad avdragsrätt för vissa ränteutgifter föreslås gälla räntor på samtliga lån som omfattas av den nya definitionen av penninglån som ska beskattas, oavsett när lånet har lämnats. Detta innebär att även ränteutgifter på lån som har lämnats före den 13 februari 2009 omfattas, om lånet hade omfattats av bestämmelserna i 11 kap. 45 § eller 15 kap. 3 § IL om det hade lämnats efter den 12 februari 2009. Bestämmelserna tillämpas dock bara på ränteutgifter som belöper sig på tiden efter dagen för överlämnandet nämnda skrivelse.

Skrivelsen har överlämnats till riksdagen den 12 februari 2009. De nya reglerna ska således tillämpas från och med den 13 februari 2009.

5 Offentligfinansiella konsekvenser m.m.

De i promemorian beskrivna förfarandena med lån från utländska företag medför i praktiken att medel på ett inte avsett sätt i många fall kan disponeras skattefritt för t.ex. privat konsumtion. Situationen är således inte acceptabel. De i promemorian föreslagna bestämmelserna ska komma tillrätta med dessa förfaranden och syftar till att upprätthålla avsedd beskattning av vissa penninglån och därmed dubbelbeskattningens andra led.

De offentligfinansiella effekterna av en utvidgad beskattning av penninglån låter sig i dagsläget bara uppskattas. Antalet genomförda transaktioner med holdingbolag har under senare år ökat kraftigt och det har konstaterats att mångmiljardbelopp har förts från svenska företag till utländska holdingbolag. Lån som lämnas från utländska bolag till dess ägare, hänförliga till utdelningar från svenska företag och kapitalvinster från försäljningar av svenska företag, uppgår till miljardbelopp. En utvidgad beskattning av penninglån torde medföra att de i dagsläget förekommande förfarandena med lån i stort sett helt upphör. Den beskrivna skatteplaneringen kan inte längre genomföras. Huruvida det kapital som ansamlas i utländska holdingbolag kommer att beskattas i Sverige går dock inte att förutse. I dagsläget leder en försiktig bedömning därför till slutsatsen att förslaget sannolikt inte kommer att medföra några varaktiga offentligfinansiella effekter.

Förslaget bedöms inte medföra några merkostnader för Skatteverket. De kontrollresurser som Skatteverket i dagsläget använder för utredningar och domstolsprocesser när det gäller skatteplanering i form av lån från utländska holdingbolag kan efter regelförändringen föras över till andra centrala och mer kontrollvärda områden.

Förslaget bedöms inte ge upphov till ökade kostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Förslaget medför inte några ökade administrativa kostnader för svenska företag.

6 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen
(1999:1229)

9 kap.

7 §

Bestämmelsen i paragrafens *fjärde strecksats* är ny. Av bestämmelsen framgår att räntor på sådana lån som ska tas upp som intäkt enligt bestämmelserna i 11 kap. 45 § och 15 kap. 3 § inte får dras av. Motiven för bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.3.

10 kap.

3 §

Punkten 3 i paragrafen är ändrad. Hänvisningen till bestämmelsen i 11 kap. 45 § innebär att bestämmelsen gets en redaktionell utformning som bättre överensstämmer med utformningen av paragrafens övriga punkter.

11 kap.

45 §

Bestämmelserna i paragrafens *första stycke* och underrubriken närmast före paragrafen är ändrad. Genom ändringen utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelsen till att även gälla penninglån som lämnas i strid med låneförbudet i stiftelselagen (1994:1220). I stycket regleras även beskattningen av fysiska personer som inte direkt är delägare i ett handelsbolag. Det preciseras också i bestämmelsen att lånebeloppet ska tas upp som intäkt hos en fysisk person som direkt eller indirekt, genom ett eller flera andra svenska handelsbolag, är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare.

Bestämmelsen i *andra stycket* är ny och utvidgar tillämpningsområdet för bestämmelsen i paragrafens första stycke till att även gälla lån från en utländsk juridisk person som motsvarar ett svenskt aktiebolag, en svensk pensionsstiftelse eller en svensk stiftelse. Bestämmelsen om beskattning i första stycket ska således även omfatta sådana lån.

Tredje stycket är nytt. Bestämmelsen utvidgar tillämpningsområdet för bestämmelsen i första stycket om svenskt handelsbolag till att även gälla i utlandet delägarbeskattade juridiska personer. Bestämmelsen innebär att en fysisk person som är delägare i en i utlandet delägarbeskattad juridisk person kan beskattas för lån som lämnas till den delägarbeskattade personen. Delägaren kan även beskattas om denne i stället genom ett eller flera andra delägarbeskattade subjekt indirekt är delägare i ett svenskt handelsbolag eller en i utlandet delägarbeskattad juridisk person som är låntagare. Det kan i sammanhanget noteras att vad som i inkomstskattelagen sägs om svenska handelsbolag även gäller europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG).

13 kap.

3 §

Bestämmelsen har getts en ny redaktionell utformning genom en hänvisning till bestämmelserna i 15 kap. 3 §.

4 §

Bestämmelsen i paragrafens *tredje stycke* är ny. Av bestämmelsen följer att penninglån som lämnas till en i utlandet delägarbeskattad juridisk person i strid med bestämmelserna i 15 kap. 3 § räknas till inkomstslaget näringsverksamhet för delägare som är juridiska personer och till inkomstslaget tjänst för delägare som är fysiska personer.

15 kap.

3 §

Bestämmelsen i paragrafens *första stycke* och underrubriken närmast före paragrafen är ändrad. Genom ändringen utvidgas bestämmelsen om beskattning av vissa penninglån till att även gälla lån som lämnas i strid med låneförbudet i stiftelselagen. I bestämmelsen preciseras även beskattningen av juridiska personer som inte direkt är delägare i ett handelsbolag. I bestämmelsen tydliggörs att lånebeloppet ska tas upp som intäkt hos en juridisk person som direkt eller indirekt, genom ett eller flera andra svenska handelsbolag, är delägare i ett svenskt handelsbolag som är låntagare.

Bestämmelsen i *andra stycket* är ny och motsvarar bestämmelsen i 11 kap. 45 § andra stycket. Se kommentaren till denna paragraf.

Tredje stycket är nytt. Bestämmelsen utvidgar tillämpningsområdet för regeln i första stycket om svenskt handelsbolag till att även gälla i utlandet delägarbeskattad juridisk person.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 4.4.